

Constantin NECULA
"Lucian Blaga" University of Sibiu

THE PARISH AS AN OPEN SOCIETY

Editorial

Abstract

In all the thrill of the modern definitions of the social function of everyday life, we often forget about the basic human organizations that created the social cohesion which survived over the history during difficult times. A sort of memory aneurysm prevents us from rediscovering those communicational structures that created the real human community, which generated it free of any ideologies and fanaticisms, which raised it in the modern social network. The parish, humble social community based on the confession of the same faith and the stretching of a given geography, was mocked, eluded and informally deformed. It remains, though, one of the greatest miracles of the sociology of social organization, one of the communicational categories preserved, it seems, despite the evolution of virtual communication.

It is enough to cross, for instance, the great highways of modern Europe, as well as the British area to see that the names of cities, thousands of them, are related to the Christian culture of the place. A certain saint or boards which attest the Christian past of the place, marking points of the spiritual amperage of the area, are lumps in an informal network that proves that the parish remains one of the sociological categories of communication that remains deeply implemented in the mentality of the modern man. Even if it lacks the same spiritual or cultural connotation, it remains the model of the open society, placed in the interval of the new models, destructured from the very moment of their hermeneutical assertion.

Rezumat:

În tot dramatismul definirilor moderne ale funcției sociale a vieții cotidiene, uităm adesea de organizațiile umane de bază, care au creat coeziunea socială supraviețuitoare în timpurile grele ale istoriei. Un soi de anevrism de memorie ne împiedică se redescoperim acele structuri comunicaționale care au creat adevărata comunitate umană, care au generat-o eliberată de ideologii și fanatisme, care au concrecut-o în rețeaua socială modernă. Parohia, umilă comunitate socială bazată pe mărturisirea aceleiași credințe și întinderea unei geografii date, a fost batjocorită, eludată și deformată informal. Ea rămâne însă una dintre marile minuni ale sociologiei organizației sociale, una dintre categoriile comunicaționale conservate parcă în ciuda evoluției comunicării virtuale.

Este suficient să străbați, de exemplu, benzile de autostradă ale Europei moderne, lucru valabil și în arealul britanic, pentru a constata nume de localități, cu miile, legate de cultura creștină a locului. Sfântul cutare ori plăcuțe care atestă trecutul creștin al localității, puncte de marcaj ale amperajului duhovnicesc al zonei, sunt tot atâtea noduri într-o rețea informală care ne dovedește că parohia rămâne una dintre categoriile de sociologie a comunicării implementată adânc în mentalitatea omului modern. Chiar dacă nu mai are aceeași conotație duhovnicească ori culturală, ea rămâne modelul societății deschise, amplasat în intervalul noilor modele, destructurate din chiar clipa afirmării lor hermeneutice.

INTRODUCERE ÎN CONTEXT

Pare tot mai greu Bisericii să se replieze corect într-un dialog normal cu asociațiile umaniste ori cu apologetii liberalizării vieții persoanei umane, care șterg limita privatului ori o exacerbează după proiectul de grup acceptat cu labilitate morală. Unitate de cult a Bisericii, indiferent cum s-ar numi ea, Parohia a devenit în timp linie de forță în construirea hărții sociale a fiecărei localități, punct de referință în coagularea în cartiere a cheagurilor urbane. România are o conotație aparte la acest aspect. Oricât de orașeni ne-am declara, în cultura spirituală a orașelor predomină obiceiurile de la țară, din mediul rural, cu accente specifice fiecărei zone din geografia României. Până în 1989 se puteau identifica foarte ușor, de exemplu în Brașov, care erau comunitățile către care trăgeau moldovenii (Sf. Parascheva/ Poarta Șchei), amugeni (sălăjenii, Buna Vestire, Parc) ori brașovechenii (Sf. Nicolae Șchei, Sf. Treime/ Tocile). Odată cu urbanizarea zonei, construcția locașurilor de cult, încetinită mult sub regimul acelor ani, a dat o identitate nouă parohiei, conștiinței parohiale. Am evidențiat într-o lucrare mult mai amplă¹ modul în care în perioada comunistă s-au reconstruit conștiințele legate de parohie-paroh ori sărbătoare-praznic. Cercetări desfășurate în două rânduri, la nivelul Mitropoliei Ardealului și apoi chiar la nivelul Patriarhiei ne-au fundamentat și confirmat, în extenso, ipotezele². Acolo unde comunitatea socio-culturală era conservată într-un teritoriu de biotop cultural-Șcheii Brașovului, mahalalele din Pantelimon ori comunele cu populație mediu- navetistă- parohia și-

a păstrat importanța și funcția sa catehetică și misionară. Aglomerările urbane au dus la diluția unor astfel de componente de metalitate socio-religioasă, destructurând familia comunității în alveole comunitare. Nu trebuie uitat că o vreme orașe ca Rovinari, Victoria ori coloniile de muncă de la Canal ori de pe șantierul hidrocentralelor nici nu beneficiau de algoritmi unor astfel de construcții comunitare în primii ani de funcționare, multe fiind consemnate în rapoartele vremii ca fiind orașe fără cimitir. Informația încerca să inducă ideea unui oraș tânăr, cu o nouă mentalitate în filozofia pragmatică a vremii. Toți știau însă că localitățile aveau locașuri de cult, unele improvizate (Victoria, Craiova, Brașov- Răcădău, Sibiu- str. Nicolae Iorga), ceea ce presupunea activitate pastorală și organizarea ei, adică întemeierea și funcționarea unei parohii. Ele subsumau, în general, teritoriul unui cartier ori al unei localități, numărul caselor care alcătuiau sau alcătuiesc variind în funcție de profilul demografic al zonei. Trebuie știut că până astăzi avem parohii cu un număr foarte mic de familii (zona Harghita-Covasna, Valea Hârtibaciului-Sibiu) și altele cu un număr ridicat de familii, deservite de un număr mai mare de preoți³.

De ce această descriere amănunțită? Pentru că alcătuirea comunității sociale în România, indiferent de confesiune, adese ori are ca fundament alcătuirea sa parohială. Oricât nu ne-ar place să recunoaștem remarcă lui Nicolae Iorga care privea istoria Ardealului ca o istorie de sate și preoți este reală⁴. Momentul de democratizare al societății românești, inclusiv în profilul său de

morfism socio-urban sau socio-rural, marcat de anul 1990- ca început al unei reforme „pe teren” a parohiei, a dus la nașterea a două moduri de pastorație : parohia urbană cu aspecte de pastorație filocalică ori de rezervație mistică și parohia (urbană și rurală) cu aspecte de SRL-prestări servicii pastorale, mai ales liturgice. Excesele organizatorice nu distrug însă menținerea parohiei ca cerc de inculturare în lumea contemporană a viziunii creștine asupra vieții. Se remarcă, mai ales în ultimul timp, că oricât de guralive ar fi intervențiile pe ecran sau în presă a reprezentanților culturii atee sau pseudo-umaniste, oamenii se coagulează în jurul insulelor de credibilitate pe care le reprezintă parohia și parohul lor. Biserica este parohia. Biserica este parohul. În acest interval ne punem întrebarea: este parohia, ne vom referi nu doar la cea ortodoxă, o societate deschisă sau este o simplă structură figurantă în teatrul instituțional al lumii moderne?

1. A RE-SPUNE EVANGHELIA ÎN PAROHIE. RAȚIUNILE PAROHIEI CA SOCIETATE DESCHISĂ

Unui cunoscut profesor de catehetică din lumea catolicismului italian îi revine meritul de a propune, lumii europene și nu numai, modelul redescoperirii Evangheliei ca *modus vivendi* în contextul postmodernității, adese ori confundată și confruntată cu postcreștinismul. Luciano Meddi identifică parcursurile unei evanghelizări formative și a unei formări duhovnicești, inclusiv informale, în zilele noastre⁵. A spune NU unei pastorale cppy-paste, fotocopyate⁶, este cel dintâi argument al deschiderii societății parohiale. Nu, parohia nu se identifică numai cu predica și nici cu ideea administrației de bunuri, nici a proiecta în spațiul ei comunicarea și construcția socială presupunând că dimensiunea sa este dată o dată pentru totdeauna, ca și cum singurul scop al construcției parohiale este moralitatea persoanei, coerența-incoerența ei în fluxul de viață al comunității⁷. Pentru cel care cunoaște viața liturgică a parohiei știe că întreaga ei structură comunicațional-formativă ține de structura anului liturgic, de curgerea acestui timp prin prisme culturale ale fiecărui punct geografic definit. Ceea ce are parohia ca fundament proiectului său de societate deschisă este nevoia parohială reală. Preotul poate intui cu ușurință, ca unul care trăiește în comunitate (excepțiile navetiste întăresc, de fapt, regula) nevoile pastorale ale comunității parohiale, uneori până la amănunte extrem de captivante pentru un studiu de antropologia formării. Reținem că preoții, familiile lor, chiar când nu sunt din localitate, se adaptează cu mult mai mare ușurință „locului de muncă” și pentru aceea că asumă vocația lor ca o non-profesiune, ca pe o jertfă. Foarte adesea se uită că astăzi, în România, avem sate fără o serie de profesioniști (medici, profesori, oameni ai legii,

artiști, oameni de media) dar numai un procent foarte mic (1,3- 2% din mediul rural) nu au la dispoziție un preot. Depopularea satelor din ultimii ani a atras o creștere a acestui procent, dar numai în ceea ce privește titularizarea unui preot în astfel de parohii nu și serviciile pe care acesta le poate aduce în comunitate, prin suplینirea posturilor vacante. Pornind de la această realitate, de la faptul că structura anului liturgic oferă o programă veche de sute de ani și că preotul este un foarte intuitiv constructor de diagnoze pastorale din care nu lipsesc soluțiile imediate, putem să înțelegem că prezența sa în mijlocul comunității este un ferment de societate deschisă.

Una dintre tendințele cele mai ample în pastorația modernă este ieșirea din moralisme ieftine, ancorarea într-o morală comunitar acceptată, fără acțiuni de izolare a persoanei cu dezarticulări morale. Sunt voci care afirmă contrariul pornind de la elemente disparate. În numeroasele contacte cu preoții, oamenii din parohii și tinerii de colegi ori universitari constat o îmbunătățire notabilă a relației tineretului cu preotul paroh și prin el cu parohia. Preocuparea descoperirii unui duhovnic nu duce la o amputare a personalității ori la o dilare a voinței personale în ce privește descoperirea adevărilor științifice ale lumii. Cercurile misionare dedicate tinerilor nu sunt alcătuite din oameni care-și neagă vocațiile științifice. Rămâne însă o caracteristică, remarcată și de o distinsă observatoare a vieții academice din Sibiu, care răspunde întrebărilor unui jurnalist: „Din păcate, în Anglia, copiii și adulții sunt separați de viața de zi cu zi, de viața pe care le-o oferă orașul, Londra. Iar rezultatul este că oamenii încep să vadă copiii, tineri, ca o problemă, se simt speriați de tinerețea lor. Și atunci devine tot mai greu pentru tineri să fie introduși în societate. Aproape că există un război între tineri și adulți. Acesta este unul din cele mai triste lucruri în Anglia. Din fericire, în România nu există acest război și nici nu am văzut semne că el ar putea începe. Într-o zi intram în Universitate și am văzut un lucru care m-a fascinat: o studentă, brunetă, drăguță, ținea ușa pentru ca un profesor să intre. A fost un moment care pe mine m-a impresionat. Și să vă mai povestesc o întâmplare...Unul din colegii mei a mers la o mănăstire. A văzut un preot ortodox îmbrăcat în negru, cu barbă lungă și o grămadă de copii alergând spre el și îl îmbrățișau, se prindeau de picioarele lui...uimitor. Nu văd semne ale războiului aici. Văd multă speranță! Și când voi merge înapoi în Anglia, voi fi un ambasador al României și al Sibiului!”⁸. Desigur că putem doar intui aici efortul parohiei de a menține în sfera normalității funcționale pe tinerii care-i formează. În pedagogia creștină nimeni nu formează tineri pentru societăți închise și, oricât de paradoxal ar părea, nici măcar creșterea unui om pentru viața mănăstirească nu exclude deschiderea lui către

suferințele, greutățile și încercările lumii. Numai un neavenit poate induce ideea că mănăstirea, în construcția ei comunicațională, funcționează ca o societate închisă. Ca orice alcătuire comunicațională dispune de axe ale valorii diferite, oferind mereu deschidere către oricare dintre structurile sociale și culturale ale lumii moderne. Dar nu eludează ierarhia și nu induce carierisme scăpate din limitele dorinței de mai bine. Când se întâmplă avem de a face cu o patologie a spațiului desființat, adică lipsit de sfințenie, rupt de sacralitate. Ierarhia valorilor este fundamentul unei societăți construite spre deschidere nu spre desființare, spre derizoriu și deconstrucție. Nu există obligația culturală de a fi de acord cu toate formele deconstructivismului anarhic pentru a ne încadra în spațiul societății deschide. Latura ierarhic-morală a Bisericii constituie și pârghia de echilibrare a raportului economie-acrivie în ce privește viața persoanei supusă judecății de valori a ierarhiei parohiei. Cu excepția unor excese de zel, posibile în orice areal al cultivării moralei, societatea parohială are ca fundament inclusivismul pastoral și nu exclusivismul și, cu mult mai mult, cinismul pastoral.

Imaginea unei societăți deschise bazată pe intuiția nevoii, pe fundamentul cultural al Evangheliei, pe un îndelung proces de formare continuă- având ca fundament timpul liturgic, menținând o ierarhie a valorilor care nu anulează dreptul la alegere, fac din parohie modelul cel mai amplu de societate deschisă. Din nefericire este și cel mai caricaturizat, cel mai afectat de superioritatea analizei sociologiei imanentului.

O altă caracteristică specifică deschiderii parohiei ca amplitudine social-culturală o constituie viața liturgică propriu-zisă. Activitatea liturgică a preotului este o formă activă a construcției comunicaționale a parohiei. Poate merită să amintim că preotul u poate sluji neînsoțit Liturgia, care este actul liturgic public prin excelență, că însoțește persoana umană în toate etapele dezvoltării sale umane și că prin liturgic se marchează trecerea de la o etapă la alta a vieții. Planul liturgic descrie parohiei o deschidere neidentificabilă în construcția altei structuri socio-culturale: eshatologicul. Lexicul lumii moderne pare deranjat de astfel de realități. Numește basmuitor pe oricare dintre comunicatorii altor realități decât cele pe care le asumă⁹. Cuvinte ca păcat, moarte, pedeapsă, iad, rai sau feciorie intrigă opozanții limbajului de valori consacrate în sute de ani de morală socială. Cultura narcisismului¹⁰ obligă parohia la o redimensionare a vocabularului dar nu și la eludarea principiilor sale de menținere în Dumnezeu a vieții umane. Atacul la structura metaforică a limbajului bisericesc-pastoral-parohial nu împiedică pe filozofii anti-creștini să folosească procedee de persuasiune ample, fără nici un scrupul moral. De altfel, una dintre amplele re-deschideri sociale ale

parohiei este tocmai identificarea acelu limbaj de manipulare care îndepărtează omul modern de fundamentele sale antropologice, blocându-l într-o zoologizare acutizată prin informații fără sens mântuitor. Dacă parohia rurală supraviețuiește valului informal, cea urbană acuză toxicități absurde, corodări ale încrederii în parohie ca societate deschisă. Nu poți constitui comunicare fără comuniune și nu există comuniune fără Jertfa care o face vie, Liturgia fiind actualizarea continuă a acestei Jertfe. Axa comuniunii rămâne Crucea Mântuitorului și încercările disperate ale dictaturilor de a înlocui Crucea cu orice altă axă (fie zvastică, fie seceră și ciocan), dovedesc odată în plus că structura parohială ideatică nu poate fi ideologizată ci doar liturghisită, așezată în fluxul dinamic al Liturghiei.

Un ultim aspect al acestei scurte analize ține de identificarea construcțiilor parohiale speciale. Ne referim acum, de exemplu, la parohiile ad-hoc, constituite în penitenciare, spitale ori în spații ale educației, în contexte de viață specială (teatru de război, diaspora). Avem de a face cu parohii care nasc comunicarea, mențin și desăvârșesc arcul comunicațional la maximum. Este suficient să facem apel la imaginea de parohie din penitenciare pentru a vorbi despre cel mai reușit proiect de redimensionare a redescoperirii valorii umane din fiecare persoană. Pentru capacitatea de însoțire în situații de criză, de boală ori doliu, componenta parohiei instituite în spațiul spitalelor este definitorie. Personal cred că forța de deschidere a parohiei către societate se remarcă la adevărata ei valoare în situația actuală din diaspora. Acolo parohia este spațiu de memorie și acțiune consulară, spațiu educațional și conservant al etnicului românesc. Forța coagulării sociale s-a simțit inclusiv în registrul politic, reacția votanților din 2014 la alegerile prezidențiale fiind încopciată pe spațiile de întâlnire din diaspora, Biserica ocupând cel dintâi loc¹¹.

Noi nu descoperim, acum, parohiei capacitatea ei de societate deschisă ci doar respunem ambientului de cercetare socială că nu s-a schimbat nimic din forța dinamizării sociale pe care parohia a avut-o dintotdeauna. Componentele sale, creionate de noi, nu sunt singure și profilul acestora se modifică în funcție de latura dinspre societate care se cade a fi amplificată. Ultimii ani a dus la imaginea parohiei-firmăde construcții și la apelul transformării parohiei în parohie-ONG sprijin social. Dincolo de faptul că o privire limitată asupra misiunii parohiei o sărăcește de sensuri, trebuie subliniat că nici o dezvoltare a misiunii parohiei nu se poate realiza doar ca mimetism la cameleonismul informal al societății moderne. Oricât ar dezvolta, în planul asistenței sociale, de exemplu, Biserica, tot se va găsi o altă limită de exigență. Exemplul cel mai la îndemână a fost legat de reacțiile, coordonate de altfel, ale blogerilor de

meserie la Raportul Patriarhiei Române pe anul 2014. Acolo a fost publicată cifra de bani cheltuită în dreptul asistenței sociale¹². Blogurile au tăcut o vreme, apoi, mimetic, s-au întrebat toate: da, dar din cât venit? Ori reacția la construcția unui cămin de bătrâni în Județul Sălaj, unul dintre cele mai impozante construcții de gen din țară. S-a făcut o vreme liniște, apoi s-au revenit, la vechile și uneori întemeiatele, acuze asupra luxului din Biserică. Pentru cel care-și trăiește viața parohială astfel de planuri comunicaționale nu se confundă. El are drept temei al părerii activitatea comună a oamenilor din parohie, vremelnic așezați sub ascultarea unui preot, permanent așezați sub exigențele Evangheliei și Legii Românești-expresia teologică și morală a unei deveniri de sute de ani.

Democrația parohiei. Oricât ar părea de paradoxal în construcția administrativă a parohiei încapă și așa ceva. În fond avem de a face cu cea mai veche formă de democratizare a relației umane din istoria actuală. Pe de o parte modul în care se fac alegerile în structurile de conducere ale Muntelui Athos, cea mai veche republică funcțională din lume, pe de altă parte prin aplicarea sinodalității deschise în munca cotidiană a parohiei/eparhiei. Ideatic, vor nota unii. Vrednic de trăit, consemnăm noi. Pentru a gusta din modelul democrației creștine este suficient să locuiești într-o parohie sau să faci experiența unui consiliu mănăstiresc. Desigur că și în aceste foruri democrat-administrative nu sunt acceptate toate opiniile, se pot crea jocuri de-a dreptul politice, pot apărea excese de interpretare sau provocări de scurt-circuituri morale. Dar ele funcționează asemenea unui organism viu, pentru că Parohia, parte integrantă a Bisericii, este organism viu.

2. COMUNIUNEA PAROHIALĂ. EXERCITIUL DE COMUNICARE

Fundamentată pe vestirea și re-vestirea Evangheliei, pe articularea ei într-un timp liturgic general și special, pe toate celelalte calități ale unei societăți deschise- inclusiv cu o latură transparentă, legată de Cer, Parohia propune un sistem de comunicare organizat în planuri specifice.

- a. *Planul duhovnicesc*- ne ferim să-l numim doar metafizic, tocmai pentru că termenul s-a diminuat ca valoare, inclusiv semnificativ. Nu, parohia nu propune persoanei din alcătuirea ei construcția unui sincretism religios ori moral. Ne este tot mai limpede că relația pe care o dezvoltăm ca oameni în raport cu Dumnezeu este singulară și comunitară deopotrivă. Insistența cuvintelor Mântuitorului pe comunicarea în alcătuiri de grup vine tocmai din aceea că orice mărturie are nevoie de verificarea conținuturilor. Dacă

în plan personal rugăciunea atinge obiective strict personale, construirea comunicării în serviciul divin public cere racordare la conștiințe multiple, la grade de comunicare variate și la planuri umane diferite. La acest capitol putem consemna unicitatea dechiderii Parohiei ca societate. Anume eshatologicul ei, dimensiunea legată de Veșnicie ca realitate inalienabilă¹³.

- b. *Planul social*- nici o organizare socială nu a avut o rezoluție în populația mai amplă decât parohia, devenită cartier. Una dintre construcțiile sociale de referință, mai ales în Ardeal, a fost instituția „vecinătăților”- împrumutate de la cultura săsească a satului și transferată cu succes în mentalitatea satului românesc. Organizată pe linii și ulițe, vecinătățile au servit multă vreme drept spațiu de siguranță socială pentru consăteni. Exemplul clasic este legat de înmormântare, atunci când vecinătatea oferea sprijinul cel mai ușor de contabilizabil, pornind de la spălarea mortului, așezarea în sicriu- oferit tot de vecinătate și până la chestiunile leagte de meniu și monitorizare a persoanelor afectate de plecarea celui drag timp de 40-50 de zile. Astăzi, în societatea urbană, a firmelor funerare și a asociațiilor de ajutor reciproc, a cimitirelor private, nu mai apare importantă construcția unei astfel de referiri la socialul parohiei. În spațiul rural, mai ales în Ardeal și Banat, cultura întraajutorării a supraviețuit, continuând să aducă roade. Este interesant cum amintirile vârstnicilor din Mărginime, de exemplu, sunt legate de astfel de cercuri sociale, bărbații amintind cu acrivie de amănunte primle momente de colaborare, de tristețe ori destindere.
- c. *Planul educațional*- este vizibil marcat de componenta școală-biserică. Ea este contestată astăzi doar de cei lipsiți de înțelepciunea înțelegerii unei istorii comune cu propriul lor popor. Pare absurd cum, o serie de intelectualști, rezumă relația biserică școală doar la nivelul experienței proprii, la nivelul propriei informații. Biserica nu educă numai în relație cu școala. Este un dat de mentalitate colectivă modul în care propovăduirea, spovedania ori acțiunile etno-artistice comune pot readuce satul și orașul-sat în matca sa ancestrală, de normalitate. Imaginea școlii confesionale, care a însoțit devenirea a sute de generații de copii și tineri nu doar din spațiul românesc, ar trebui să fie reanalizată. Personal cred că orice acuză de

fundamentalism în educația copilului român prin intermediul și influența Bisericii ține de o etichetare rău-voitoare, fără sustenabilitate în generalizarea care ni se oferă drept hotnews.

- d. *Planul politicii locale/ altor politici-* oricât de sensibil este subiectul, el trebuie abordat. Am consemnat, în urmă cu ani, modul în care Biserica vede implicarea preotului/ Bisericii în politică¹⁴. Echidistanța este cerută de Evanghelie. Astăzi, în urma unor analize personale consfințite de cercetarea sociologică, subliniez că implicarea Parohiei în politică se realizează cel mai adesea, uneori numai, la nivelul politicii locale. La întrebarea presei dacă *Biserica ortodoxă face politică, răspunsul sincer este simplu*: Da. Politică socială, educațională, relațională și refuză să reducă politica doar la sprijinul politicienilor, așa cum cred unii că ar trebui să se comporte. La valul anticlerical și anticreștin la care este supusă societatea românească este vizibil că Biserica trebuie să se implice politic, altfel cine-i va reprezenta interesele morale, educaționale ori naționale în structurile Statului? Adică să-și crească politicienii și oamenii de cultură politică. Personal cred că preoții nu au ce căuta în politica de partid dar nici nu pot îngădui unor partide să fure imaginea Bisericii ca să-și pavoazeze campaniile. Ultima, la prezidențialele din 2014, ar merita analizată profesionist și s-ar vedea că lucrurile nu stau chiar așa cum le-a prezentat presa „de partide”, imflamată pe știri insulare, uitând că biserica este mai amplă decât unul sau altul dintre ierarhi, unul sau altul dintre preoți. E important de asemenea de subliniat că Biserica Ortodoxă nu înseamnă numai clericii săi ci și laicii care o alcătuiesc. Ori, sper că suntem realiști, ortodocși avem în toate partidele. Biserica, oricât de mult nu le va conveni comentatorilor de pripas, este un factor decisiv de echilibru.
- e. *Planul mântuirii-* nu este pus doar pentru a contrabalansa planul administrației. Trup tainic al Mântuitorului Hristos Biserica nu se conjugă în registrul celorlalte instituții umane. Este diferită și altfel. Poartă planuri comune, am punctat doar câteva, dispunând de un orizont al așteptării incredibil de larg, ca spațiu și timp. Din nefericire aici sunt atacate cel mai des valorile eclesiale. În goana după senzațional și rating, analiștii media, principalii furnizori de mituri moderne, prpun o imagine a Bisericii ruptă de

Cruce, Liturghie și Dumnezeu. Un fel de ONG dispus să favorizeze comunicarea socială fără a o încărca deplin cu responsabilizarea veșniciei. Ideea unei parohii părăsite, nu din motive demografice, cum adesea remarcăm pe teren, ci din motive de necredință ori ateizare standard a membrilor săi, nu poate reprezenta un adevăr imuabil în condițiile date de actuala realitate. Imaginea unor sondaje de opinie în care Patriarhul României apare pe locul trei ca și încrederea în Biserică doar pentru că dezvoltă construcția Catedralei Mântuirii Neamului, locurile fruntașe fiind ocupate de guvernatorul Băncii Naționale și Primarul General al Capitalei, instituția Băncii Naționale și Consiliul General al Primăriei fiind instituții cu rating de încredere socială mai ridicat decât Biserica, cade la o analiză atentă. Din simplul motiv că atât persoanele amintite cât și instituțiile amintite sunt principali ctitori ai Catedralei. După ce s-a făcut tapaj media o săptămână (ianuarie 2014), s-au retras și notificările din presă. Conștientă de misiunea sa pleroma Bisericii consimte la astfel de atacuri, toate constituind un soi de vaccinare anti-non combat. O spusă a Părintelui Arsenie Boca fiind extrem de relevantă: „Cei mai de preț oameni sunt criticii mei care au dreptate”. Desigur că devine tot mai greu să construiești un mesaj coerent către populație asupra riscurilor legate de viața duhovnicească, fie ea în spațiul social, fie în cel intim, al familiei ori propriei persoane. Lucru este mult îngreunat de anumite comportamente neconforme cu Evanghelia ori Tradiția Bisericii a unora dintre creștini, motiv pentru care Olivier Clement vorbea despre „demnitatea creștinismului și nedemnitatea creștinilor”. Teologia nu se poate izomorfiza în sociologie pentru a satisface vocile societății civile. Ea trebuie să rămână teologie, știință extrem de exactă de altfel, care să ofere lumii lentila prin care să-și regândească viitorul.

3. CONCLUZII ... DESCHISE

Din punctul de vedere al teologiei, parohia, ca societate deschisă, poartă analogiile care se referă la Teologie ca atare. Ele au fost definite de către Kallistos Ware, Mitropolit de Diocletia, astfel: „Deși termenul „teologie” nu se găsește în Biblie, există numeroase texte scripturistice care evocă ceea ce este în adevăr teologia. Să examinăm câteva dintre ele:

I. „Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată; Fiul cel Unul-Născut, care este în sânul Tatălui, Acela L-a făcut cunoscut” (In. 1, 18).

II. „Acum însă, după ce ați cunoscut pe Dumnezeu, sau mai degrabă după ce ați fost cunoscuți de Dumnezeu” (Col. 4, 9).

III. „Vedem acum ca prin oglindă, în ghicitură” (I Cor. 13, 12).

IV. „Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu” (Mat. 5, 8).

V. „Fiti în pace și cunoașteți că Eu sunt Dumnezeu” (Ps. 45, 10).

Aceste cinci texte se rezum în patru cuvinte cheie: *charisma, mysterion, katharsis, hesychia*.¹⁵

Astfel, credem că devine punct de reper pentru sociologia comunicațională a organizațiilor umane asumarea celor patru direcții de analiză pe care le propune teologia parohiei, ca element de organizare socială. Astăzi *charisma* este înlocuită de *ierarhii academice* slăbănogite în interese economice și *democrații leșinate*, *mysterionul teologiei* este înlocuit cu *Big Brotherul tehnologiei*, *katharsisul* de *dreptatea* socială (penală) care nu corespunde adevărului ci doar unor tendințe de moment iar *hesychia* se spulberă în *zgomotul de fond* al unei lumi în perpetuă mișcare și în totală neodihnă. În *centrifuga organizării umane* actuale mărturisim *parohia ca paradigmă uitată a societății deschise*. Cât de importante ne apar, în acest context, remarcile unuia dintre marii teologi ortodocși ai lumii moderne, Mitropolitul Yannis Zizioulas: „Biserica Ortodoxă intră în al treilea mileniu nesușinută de nici o putere politică sau economică; dimpotrivă, ea intră cu o slăbiciune seculară, punându-se în discuție chiar supraviețuirea ei în următorul mileniu. Toate bisericile ortodoxe se află în

dificultate și vor fi astfel și mai mult în viitor. Puterea Ortodoxiei nu constă în nici o putere seculară, ea constă în tradiția ei, deopotrivă dogmatică și liturgică. Numai cu condiția ca această tradiție să fie propusă într-un mod care o va face relevantă și necesară nevoilor existențiale ale umanității. Nu mai este suficient să conservăm tradiția noastră. Strămoșii noștri au făcut aceasta foarte bine. Noi nu trebuie să transformăm

Ortodoxia într-o religie exotica, așa cum mulți creștini din Vest o abordează. Trebuie să ne angajăm în interpretarea ei, în lumina celor mai importante probleme existențiale de astăzi și de mâine. Teologia este și va fi, din ce în ce mai mult, fundamentală pentru supraviețuirea bisericii ortodoxe în noul mileniu. Teologia este tăria, puterea Bisericii Ortodoxe. Teologiei ortodoxe nu ar trebui să-i fie frică săpoarte dialog cu nimeni. Datoria ei este să se angajeze în acest dialog, fiindunicul, singurul mod pentru ca ea să-și declare unicitatea, importanța și indispensabilitatea. Este singurul mod de a evita transformarea Bisericii Ortodoxe într-un ghetou în lumea de azi¹⁶.

Parohia nu este ghetou. Societate deschisă, descoperind lumii valoarea umană conferită de Dumnezeu ethosului vieții ca atare, parohia rămâne propunerea organizațională cea mai amplă în construcția comunicațională a lumii. Părtașă vieții cotidiene a oamenilor din diferite concentrări de habitat, este pleura prin care oxigenul credinței, nădejzii și al dragostei poate umple umanitatea, transfigurând-o. în fond, finalitatea modelului parohiei ca societate rămâne Raiul. Construcția perfectă a unei societăți deschise.

Note:

¹ Volumul *Îndumnezeirea maidanului*, Ed. Agnos, Sibiu, 2006, 297 pg. (ed.II-a, 2008), fresca pastorației Bisericii „în spatele blocurilor”.

² *Regenerarea misiunii în contextul urban*, Brașov (jud. Brașov), 11 – 13 octombrie 1996, organizatori: WCC și Mitropolia Ardealului și *Regenerarea misiunii în contextul urban, II*, București, organizatori: Patriarhia Română și WCC, 3 – 6 mai 1998. Textul *Sumei de idei* (pp. 86 – 89), precum și a textului de bază al mesajului (din 29 – 31 octombrie 1996) în *International Review of Mission*, vol. 86, No 296, 1997 pp. 111 – 121

³ Consemnăm că definirea canonică a parohiei este marcată în *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, București, 2008, Secțiunea I. A. art. 43-48, pp. 37-38.

⁴ Nicolae Iorga, *Sate și preoți din Ardeal*, Ed. Saeculum I.O, București, 2007, 228 pg.

⁵ Luciano Meddi, *Ridire la Fede in Parrochia. Percorsi di evangelizzazione e di formazione*, Edizioni Dehoniane Bologna, 2010, 143 pg.

⁶ Nu același lucru îl putem spune despre plagiatorii care combat pastorația bisericii reluând, la nesfârșit, aceleași argumente ale unui ateism diletant, fără soluții ori deschideri spre proiecte educaționale reale.

⁷ Meddi, op. Cit., pg. 7

⁸ Este vorba de interviul Sandrei Sinfield din *Capital Cultural* intitulat „Plec de aici cu multe idei bune, pe care le-am primit de la profesorii sibieni”. Cea interviuata este profesor la una din cele mai prestigioase universități din Anglia – London Metropolitan University – dar nu a depășit granițele UK, din anul în care România își câștiga libertatea, 1989. După 25 de ani, prima „excursie” a făcut-o în România, la Sibiu. Conferențiar pe probleme de educație și dezvoltarea învățării la *Centrul de dezvoltare academică și profesională* de la *London Metropolitan University*, Sandra Sinfield a venit la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu în cadrul proiectului „UNIVERSITARIA – școală de didactică universitară și cercetare științifică avansată”. Timp de o săptămână (26 mai – 03 iunie) s-a desfășurat primul curs din cadrul proiectului, Student group management (Managementul grupului de studenți), în cadrul căruia, Sandra Sinfield a împărtășit experiențe cu peste 200 de profesori români, majoritatea cadre didactice din cadrul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu și Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu” Sibiu, dar și de la Universitatea din Oradea și Universitatea Ștefan cel Mare Suceava. (date preluate din *Revista Presei ULBS*, Teodor Boantă, 15.06.2015).

⁹ Unora care atacă construcția dogmatică a Bisericii, pentru conservarea referințelor sale mărturisitoare, le recomandăm lucrarea lui Stehen W. Hawking, *Scurtă istorie a vieții mele*, Humanitas, 2015, 127 pg. Onest, omul de știință afirmă cu privire la cartea sa *The Large Scale Structure of Space-Time*: „Aș dori să atrag atenția publicului larg să nu încerce să consulte această lucrare. Este extrem de tehnică și a fost scrisă pe vremea când căutam să fiu a fel de riguros ca un matematician pur. În prezent, mă interesează mai mult să am dreptate decât să fiu exact. Oricum, e aproape imposibil să fii riguros în fizica cuantică, dat fiind că întregul domeniu se află pe un fundament matematic foarte nesigur” (op. Cit, pg. 68)

¹⁰ Remarcabilă ne apare la acest capitol analiza din anul 1979 (cu multiple ediții) aparținând lui Christopher Lasch, *La cultura del Narcisismo*, Milano, ed. Bompiani, 1995, 300 pg. Subtilul, *individul și fuga sa de social într-o etapă a deziluziilor colective*, propune o analiză a acestui aspect cultural la nivelul întregii societăți umane. Narcisismul nu este văzut ca o formă de egoism, cum însuși autorul avea să consemneze într-un alt studiu, cât o formă de refugiu într-o lume fără inimă (*Haven in a Heartless World*, ed. Italiană, Milan, Bompiani, 1982).

¹¹ Merită consemnată aici mărturia preșdintelui Klaus Iohannis din lucrarea „*Primul pas*”, Ed. Curtea Veche, 2015, pp. 140-141.

¹² Raportul integral, <http://basilica.ro/sinteza-activitatilor-bisericii-ortodoxe-romane-in-anul-2014-104052.html> (accesat la 21.06.2015)

¹³ O serie de articole relevante la acest subiect sunt cuprinse în volumul editat de către Andrew Walker & Costa Carras, *Living Orthodoxy in the modern World*, St. Vladimir’s Seminary Press, Crestwood, New York, 1996, 246 pg. Amintim numai două, *Living in the Future* (Ep. Basil of Sergievo), pp. 23-36 și *The Eschata in Our Daily Life* (Mitr. Athanasios of Hercegovina), pp. 37-49.

¹⁴ Studiul *Preotul și politica*, în volumul *Sarea pământului* (I), Ed. Tehnopress, Iași, 2002, pp. 28 – 44 .

¹⁵ Traducere de Iulian Nistea, după *SOP* 193, decembrie 1994

¹⁶ <http://www.balamand.edu.lb/theology/ZizioulasLecture.htm>